

Pier Paolo Pasolini

La visita llarga i lenta a l'exposició *Pasolini Roma*, al CCCB, magnífica, em retorna sense pietat aquella Itàlia que ens va ser pàtria, a mi i a uns quants més, pàtria cultural i espiritual, objecte del desig, motiu d'una enveja incontenible. I em retorna de la mà d'un dels italians més demolidors d'aquella època gloriosa en què Visconti, Fellini, Rossellini, Bolognini, Zurlini, Vancini, Maselli, etc. ens oferien els fragments dispars d'aquell imaginari que volíem, d'alguna manera, que fos el nostre. Mentre Bassani escrivia amb un llapis finíssim les històries ferrareses, mentre teixia les malles de la pista de tennis d'aquell jardí inoblidable, poblat d'esfilagarsades washingtonies, mentre Moravia, Soldati, Arbasino, Pratolini, Morante, Fortini li feien companyia, mentre Scarpa, Magistretti, Ponti, etc. construïen les seves arquitectures, mentre Strehler bastia el seu refinat academicisme *kitsch*, mentre Rota i Morricone posaven música a tot plegat, mentre la Mangano i la Magnani, la Loren i la Cardinale, Marcello, Gassman i Totò hi posaven la cara, mentre Montale continuava escrivint en silenci –només dic uns quants noms–, enmig de tot això, es va alçar la figura inoblidable d'un profeta: Pasolini. Un home d'un talent enorme, proteic, bàsicament poeta, en el sentit més profund de la paraula, és a dir, creient en el llenguatge. Aquesta fe la va proclamar en els versos, en les pel·lícules, en el tea-

tre, en els dibuixos i pintures, en els articles. Era profeta de la llibertat i escridassava els culpables de tota la corrupció que es menjava la societat del seu temps (i que continua menjant-se la nostra): la burgesia feixista.

Nascut a Bolonya el 1922, de pare militar que va acceptar el feixisme i de mare friülès, de família pagesa, va portar una joventut nòmada seguint les destinacions del pare. Una llarga infantesa a Casarsa, al Friül, el va posar en contacte amb la vida i la llengua d'aquell país. La Guerra li va portar la mort del seu germà Guido, partisà, i l'allunyament del pare, fet presoner. El 1950, ell i la mare, i una vella malleta, van agafar el tren que els va dur de Casarsa a Roma. Així comença la narració de l'exposició del CCCB. Tota ella lligada a l'ex-

NARCÍS COMADIRA

ESCRITOR I PINTOR

CONSULTEU
MÉS ARTICLES A
www.ara.cat

periència romana del poeta, de casa a casa, de barriada a barriada, fins al descampat prop d'Ostia on va trobar la mort.

A Roma hi va fer molts amics. Gent del cine i de la literatura. I hi va descobrir la bellesa de l'autenticitat de la gent dels barris més baixos, les *borgate*, bellesa que, com ningú, va po-

sar a les seves pel·lícules. Treballava amb gent del carrer. Sabia fotografiar uns ulls, un gest, una mirada i sabia convertir en déus joves nois qualssevol, aprenents de fuster, macarretes de barri, lladregots. La seva primera pel·lícula, *Accattone*, és el cant a tot això. El Bernardo, el fill d'un amic, el poeta Attilio Bertolucci, que vivia a la mateixa escala, li va fer d'ajudant de direcció. Pasolini li corregia els versos i l'ajudava. Li va confiar la direcció d'un guió que havia escrit

per rodar ell mateix, *La commare secca*. El que havia de ser el famós director va començar així. Mentre veig l'exposició, al ritme del relat que n'és el nervi, recordo com vaig anar veient els films de Pasolini. *Mamma Roma*, amb la Magnani; *Il vangelo secondo Matteo*, amb un català, Enric Irazoqui, fent de Jesús; després, *Teorema*, amb la Mangano i Terence Stamp. I la trilogia de la vida, de la qual Pasolini va abjurar, en un article famós. I *Porcile* i *Medea*, amb Maria Callas, i *Edipo re*. I aquella meravellosa *Uccelacci e uccellini* (*Ocellots i ocelllets*), amb Totò i Ninetto Davoli, el gran amor del poeta, i un corb. I un final entranyable amb una filmació de l'enterrament de Togliatti (ai, qui es recorda de Togliatti?) I *Salò*. El crit final que, potser, està relacionat amb la seva mort.

La seva poesia és discursiva, narrativa, ideològica. Intensa, diferent, a vegades excessivament intel·lectual, plena però, sovint, d'una tendresa arrabassadora i d'una violència que et fereix. El seu teatre és un teatre de la paraula, no pas de la xerrameca, com ell qualificava el teatre burgès. Un teatre d'idees, un teatre poètic, en el millor sentit de la paraula, un teatre que reposa en el pes del llenguatge. Recordo quan Xavier Albertí em va encarregar la traducció d'*Orgia*, i recordo Pere Arquillué, nu, enmig de l'escenari, recitant aquell text que ens feria lentament. Pasolini desvetlla i desvela. És un vident. Moltes coses que ell veia venir, ja estan passant...

Pasolini escridassava els culpables de la corrupció que es menjava i que es menja la societat: la burgesia feixista

A Roma va descobrir la bellesa de l'autenticitat de la gent dels barris més baixos, bellesa que va reflectir com ningú